

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Медичний факультет

Кафедра загальної та клінічної патології

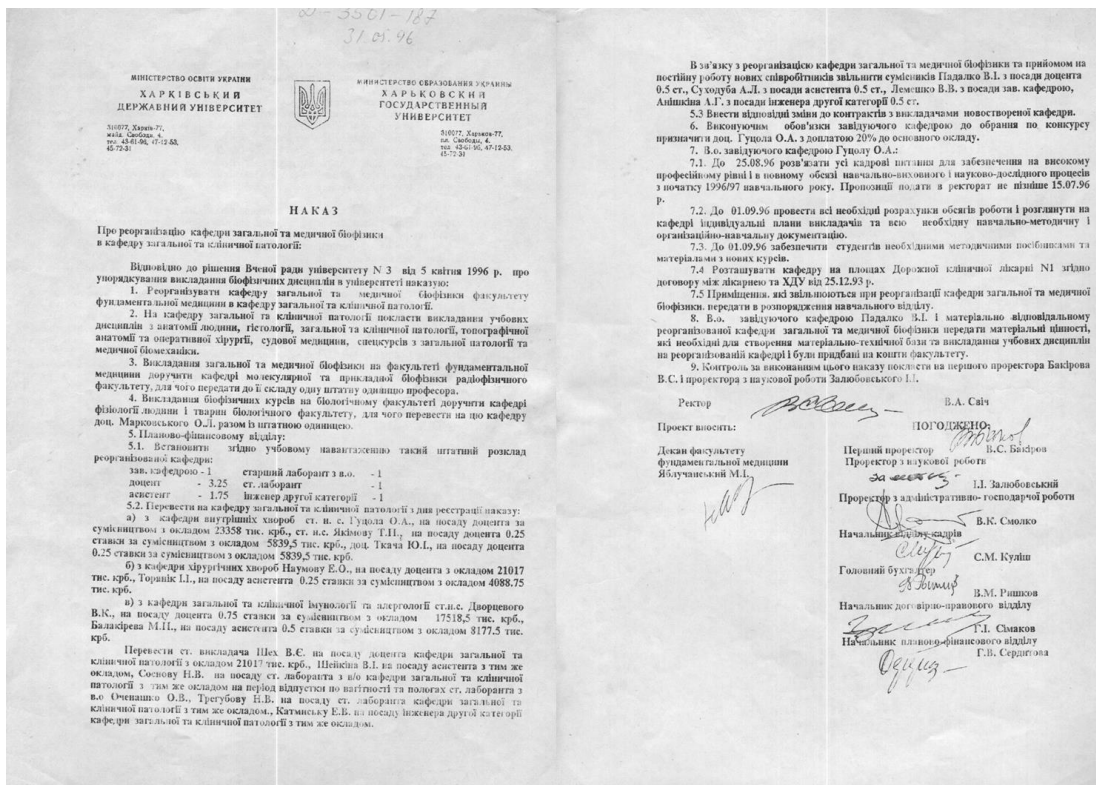

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Кафедра загальної та клінічної патології є однією з провідних в Україні за своїм профілем, що обумовлено високою кваліфікацією персоналу, навчально-методичною роботою із застосуванням інноваційних підходів і актуальними науковими дослідженнями. Кафедра загальної та клінічної патології є фундаментальною і клінічною базою медичного факультету з підготовки фахівців зі спеціальності 7.12010001 «Лікувальна справа».

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Кафедра загальної та клінічної патології була організована відповідно до рішення Вченої ради Харківського державного університету № 3 від 5 квітня 1996 року шляхом реорганізації кафедри загальної та клінічної біофізики. Тоді на кафедру загальної та клінічної патології було покладено викладання учбових курсів анатомії людини, гістології, загальної та клінічної патології, топографічної анатомії та оперативної хірургії, судової медицини, спецкурсів з загальної патології та медичної біомеханіки.

Першим завідувачем кафедри став доцент Гуцол Олексій Андрійович, який працював на цій посаді до 2002 року. За перші роки існування кафедри було розпочато створення музею анатомії людини та патологічної анатомії. Був зібраний архів мікропрепаратів із гістології та патологічної анатомії, було розпочато дослідження клітинних рецепторів при злоякісних пухлинах молочної залози. Серед наукових тем кафедри було також вивчення та порівняльний аналіз особливостей анатомічної будови нормальних черепів та черепів з набутими деформаціями у стародавніх мешканців на території України. Зокрема, спільно з викладачами студенти кафедри приймали участь у розкопках поховань часів Хазарського Каганату з подальшим вивченням особливостей отриманих зразків на заняттях студентського наукового гуртка з анатомії людини.

За минулий час багато відомих вчених та фахівців зробили свій внесок у розвиток наукових досліджень та вдосконалення навчального процесу на кафедрі.

Засновником курсу топографічної анатомії та оперативної хірургії на кафедрі став видатний вчений, професор Геннадій Миколайович Топоров, автор багатьох трудів з анатомії людини та топографічної анатомії.

З перших років існування кафедри курс патологічної анатомії викладала професор Якімова Тамара Петрівна, яка прищеплювала студентам велику зацікавленість до цієї дисципліни.

Курсом анатомії людини завідувала доцент Наумова Елла Олександрівна, яка зробила великий внесок у становлення та розвиток викладання анатомії на кафедрі.

Проф. Якімова Т. П. зі студентами

З 2002 року по теперішній час на посаді завідувача кафедри працює доктор медичних наук, професор Проценко Олена Сергіївна. Підчас її керування кафедра загальної та клінічної патології стала справжньою фундаментальною та клінічною базою медичного факультету.

Під її керівництвом захищено дві кандидатські дисертації аспірантами кафедри. Науковою тематикою цих робіт є морфологічне дослідження тканин та органів:

- ⇒ Полякова Олена Валеріївна «Патологічна анатомія підшлункової залози плодів та новонароджених від матерів з анемією»;
- ⇒ Ремньова Наталія Олексіївна «Патологічна анатомія виличкової залози жінок, хворих на генералізовану міастенію».

Співробітниками кафедри проводилась активна робота в рамках НДР спільно з Інститутом загальної та невідкладної хірургії АМНУ за темою: «Вивчення гетерогенності метаболічних та імунних розладів і проведення їх корекції до та після тімектомії у хворих на міастенію».

З 2003 року кафедра активно співпрацювала з кафедрою анатомії стоматологічного факультету університету Віттен/Хердекке, м. Віттен, Німеччина), вивчаючи морфологічні особливості черепів людей, що проживали на території Харківської області за часів Хазарського Каганату.

В рамках наукового проекту з університетом Witten/Herdecke University проводився порівняльний аналіз нормальних черепів та черепів з набутими деформаціями в Україні.

З цієї тематики та під керівництвом проф. Яблучанського М. І. та проф. Вольфганга Арнольда з університету Віттен/Хердекке було захищено кандидатську дисертацію асистентом кафедри (Федорищева В. О. Порівняльний аналіз нормальних черепів та черепів з набутими деформаціями з археологічних розкопок Верхнього Салтова, Нижнього Дону, Херсонеса, Тепе-Кермена). Крім того, плідне співробітництво між двома університетами призвело до створення мультимедійного гістологічного атласу трьома мовами (2007 рік).

Червень 2004 року: декан факультету проф. М. І. Яблучанський вручає сертифікати гостям кафедри проф. С. Кармайклу (Майо Клінік) і проф. В. Арнольду (Університет Віттен/Хердекке)

Співробітники кафедри в 2004 році

До 2012 року на кафедрі викладалися сім учбових дисциплін: анатомія людини (зав. курсом д. м. н., проф. Шерстюк С. А.); гістологія, цитологія та ембріологія (зав. курсом к. біол. н., доцент Падалко В. І.); патоморфологія (зав. курсом д. м. н., проф. Проценко О. С.); патологічна фізіологія (зав. курсом к. м. н., доц. Ремньова Н. О.); оперативна хірургія та топографічна анатомія (зав. курсом ст. преп. Ковальов Г. О.); судова медицина (зав. курсом к. м. н., доцент Ремньова Н. О.); секційний курс (зав. курсом д. м. н., проф. Проценко О. С.).

С 2003 року всі лекції на кафедрі проводилися з використанням мультимедійного обладнання та високоінформативних презентацій. Кафедра створювала власні розробки методичного матеріалу з усіх курсів, що викладаються.

Практичне заняття з гістології проводить доц. Шаповал О. В.

Зав. кафедри Проценко О. С. і ст. викладач Ковальов Г. О. зі студентами

Студенти кафедри займали перші місця на Всеукраїнських предметних олімпіадах і конкурсах наукових робіт. Результати спільної наукової роботи викладачів кафедри і студентів були представлені на наукових конференціях і семінарах, що регулярно проводились кафедрою.

Студентська конференція 2012 року

Традиційно в квітні на факультеті проходить студентська конференція з міжнародною участю, в якій брали активну участь гуртківці кафедри загальної і клінічної патології.

На кафедрі проходили професійне стажування іноземні та вітчизняні фахівці з патологічної анатомії.

*Hic locus est,
ubi mors gaudet succurrere
vitae*

Співробітники кафедри в 2012 році

На кафедрі традиційно проводяться екскурсії та організовуються спільні поїздки викладачів і студентів, які сприяють зміцненню взаємин і залишають незабутні спогади про роки навчання на факультеті.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАФЕДРИ

Матеріально-технічне забезпечення діяльності кафедри знаходиться на високому рівні і повністю відповідає міжнародним стандартам. Лекційні заняття проводяться в трьох лекційних аудиторіях, обладнаних мультимедійними системами і комп'ютерами, підключеними до внутрішньої мережі Університету і мережі Інтернет. Для проведення практичних заняття у розпорядженні кафедри є 8 учбових аудиторій, які обладнані мультимедійними системами, персональними комп'ютерами з доступом до внутрішньої мережі Університету і мережі Інтернет, відео- і телевізійною технікою, необхідними макетами, муляжами і демонстраційними матеріалами.

Викладачами кафедри спільно зі студентами був створений музей нормальної і патологічної анатомії органів людини, який активно використовується при вивченні дисциплін «Патологічна анатомія» і «Патологічна фізіологія». Проводиться постійне поповнення музею макропрепаратів. Проводиться робота зі створення електронного атласу мікро- і макропрепаратів з патоморфології.

Викладачі кафедри створюють і використовують у навчальній роботі електронні варіанти методичних матеріалів, у тому числі електронні наочні посібники для практичного зайняття.

Проведення учбових занять з дисциплін кафедри супроводжується використанням і застосуванням в учбовій діяльності мультимедійного устаткування, анатомічних муляжів, патологоанатомічних препаратів, мікроскопів, цифрових фотокамер та іншої апаратури.

Кафедра має в розпорядженні анатомічний театр і учбову кімнату на клінічній базі, де проводяться практичні заняття з патологічної фізіології, патологічної анатомії та секційного курсу.

Кафедра надає студентам унікальну можливість отримати цінні навички з проводки тканин, приготування зрізів, забарвлення гістологічних препаратів; а також вивчати препарати на свіжих, заморожених та парафінових зрізах. Також студенти мають можливість навчитись аналізувати стан тканин та клітин при різних гістологічних техніках забарвлення та в цитологічному мазку. Щоб допомогти студентам опанувати ці навички, кафедра надає їм під керівництвом лаборанта-гістолога вільний доступ до апаратів проводки і заливки препаратів, кріостатів, мікротому та мікроскопу з LCD дисплеєм, фотоапаратом і морфометричним ПО та ін.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ

Керує кафедрою загальної та клінічної патології завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор Олена Сергіївна Проценко, яка є відомим в Україні та за її межами фахівцем в галузі патологічної анатомії.

Проценко О. С. закінчила в 1983 році Харківський медичний інститут за спеціальністю "Педіатрія", пройшла інтернатуру за спеціальністю "Патологічна анатомія".

З 1984 року працювала завідувачем патологоанатомічним відділенням першої клінічної лікарні м. Харкова. З 1987 року навчалася в клінічній ординатурі, після закінчення – завідувала патологоанатомічним відділенням

Харківського НДІ загальної та невідкладної хірургії, а також виконувала обов'язки обласного дитячого патологоанатома. З 1994 року працювала на посаді доцента кафедри патологічної анатомії медичного факультету СумДУ, виконувала консультативну і секційну роботу в Сумському обласному патологоанатомічному бюро. У 1992 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Порівняльне морфометричне дослідження атеросклерозу у чоловіків м. Харкова, проведене з інтервалом в 20 років». У 1998 році Проценко О. С. було присвоєно вчене звання доцента.

У 1995 році рішенням Сумської обласної атестаційної комісії Проценко О. С. була присвоєна перша кваліфікаційна категорія з патологічної анатомії, а в 1999 року Центральною атестаційною комісією МОЗ України присвоєна вища кваліфікаційна категорія.

За період роботи лікарем-патологоанатомом і викладачем патологічної анатомії вісім разів підвищувала свою кваліфікацію на курсах удосконалення лікарів і викладачів.

З 2002 року працює на посаді завідувача кафедри загальної та клінічної патології медичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, де викладалися сім учбових курсів: анатомія людини; гістологія, цитологія і ембріологія; патологічна анатомія; патологічна фізіологія; судова медицина, ОХТА, секційний курс. Протягом 5 років (2002 – 2007) працювала на посаді лікаря-патологоанатома Харківського обласного клінічного онкологічного диспансеру, а з 2007 року – в патологоанатомічному відділенні ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В. Т. Зайцева» НАМНУ. З 1.09.2011 працювала на посаді завідувача лабораторії патоморфології і експериментальної хірургії вищевказаної установи; з 1.09.2014 р. обіймає посаду лікаря-патологоанатома.

У 2013 році Проценко Е. С. захистила докторську дисертацію за темою "Патологічна анатомія гепатобіліарної системи плодів і новонароджених від матерів з ускладненою вагітністю". У 2015 році присвоєно вчене звання професора.

Проценко О. С. веде активну педагогічну діяльність, передаючи свій досвід і знання студентам медичного факультету. Вона читає лекції з патологічної анатомії для студентів україномовної та англomовної форм навчання; проводить практичні заняття з патологічної анатомії і секційного курсу. Спільно із співробітниками кафедри і студентами Проценко О. С. проводить розтини померлих з розглядання морфологічних особливостей змін тканин і органів людини при різних патологіях. Студенти завчасно проводять самостійну теоретичну підготовку. Клінічні випадки, які розглядаються, завжди викликають інтерес студентів-медиків. Студенти старших курсів беруть активну участь у процесі розтину померлих з можливістю відпрацювання практичних навичок з оперативної хірургії, вивчаючи питання етіопатогенезу, клініко-лабораторної діагностики, морфологічних проявів різних захворювань.

Проценко О. С. є автором одного навчально-методичного посібника з грифом МОН України (Загальна патоморфологія: навч. посіб. / [О. С. Проценко, Н. О. Ремньова, С. О. Шерстюк та ін.] ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків: ХНУ,

2013. – 194 с.), однієї монографії (Проценко Е. С. Ремнева Н. А. Патологическая анатомия неопухолевых изменений вилочковой железы при генерализованной миастении. – Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2010. – 148 с.), 82 навчально-методичних посібників і методичних рекомендацій, 69 статей у вітчизняних спеціалізованих виданнях. Проценко О. С. є автором 4 патентів на корисну модель.

Під керівництвом Проценко О. С. були захищені дві дисертаційні роботи на отримання наукового ступеня кандидата медичних наук (Полякова О. В. Патологічна анатомія підшлункової залози плодів і новонароджених від матерів з анемією, 2006 рік; Ремньова Н. О. Патологічна анатомія гіперпластичних процесів у тимусі, 2008 рік).

Проценко О. С. регулярно бере участь в науково-практичних конференціях, міжнародних семінарах, конгресах патологів України.

Завідувач і колектив кафедри в цілому мають численні грамоти та подяки від ректора університету за добросовісну роботу, зразкове виконання своїх службових обов'язків та високоякісну підготовку медичних працівників, а також за особистий внесок у розвиток освіти і науки.

Сферою наукових і професійних інтересів Проценко О. С. на даному етапі її діяльності є вивчення морфології аутоімунних захворювань, а також морфологічні особливості пухлин тимусу у хворих на міастенію.

КАДРОВИЙ СКЛАД КАФЕДРИ

Кадровий склад кафедри включає 1 доктора медичних наук, професора; 14 кандидатів медичних наук, доцентів; 18 асистентів без наукового ступеня і 7 старших лаборантів кафедри. Кількість штатних співробітників складає 49%, а зовнішніх сумісників – 51%.

Висока якість утворення забезпечується багаторічним досвідом викладацької роботи педагогічного персоналу кафедри. Стаж педагогічної діяльності співробітників у вищих учбових закладах в середньому по кафедрі складає 7 років.

З метою підтримки високого науково-педагогічного рівня колективу кафедри співробітники щорічно проходять курси підвищення кваліфікації, спеціалізацію, передатестаційні цикли, тематичні удосконалення та ін., у тому числі курси педагогічної майстерності і курси з впровадження в учбовий процес інноваційних Інтернет-технологій і дистанційних форм навчання.

Викладачі кафедри проходять навчання в Центрі електронного навчання ХНУ імені В. Н. Каразіна «Технології дистанційної освіти у вищому учбовому закладі». Доцентом Шаповал О. В. був створений курс дистанційного навчання гістології, цитології і ембріології. Молоді викладачі щорічно проходять курси з педагогіки та психології вищої школи в школі педагогічної майстерності Центру післядипломної освіти університету.

УЧБОВА РОБОТА КАФЕДРИ

Учбова робота на кафедрі загальної та клінічної патології проводиться по 5 дисциплінам українською і англійською мовами. Загальний об'єм учбової роботи складає 24945 академічних годин, з яких 350 виділено на лекційні курси, а 19900 - на практичні заняття.

Студентам 1 і 2 курсів викладається курс «Гістологія, цитологія і ембріологія»; студентам 3 курсу – «Патологічна анатомія», «Патологічна фізіологія». Студенти 4 курси вивчають на кафедрі судову медицину, а 5 курсу – «Секційний курс».

Гістологія, цитологія і ембріологія, патологічна анатомія та патологічна фізіологія є базовими для вивчення клінічних дисциплін і включені до ліцензійного іспиту КРОК 1.

Навчання студентів на кафедрі проводиться відповідно до рекомендацій типових програм дисциплін, затверджених МОЗ та МОН України і вдосконалених у рамках регламентованих норм кафедральним колективом. Викладання усіх

дисциплін кафедри проводиться відповідно до рекомендацій і регламенту Болонського процесу.

Всі курси кафедри забезпечені робочими програмами, тематичними планами роботи, методичними матеріалами і завданнями (у тому числі тестовими) українською та англійською мовами для поточного і модульного контролю знань згідно вимог системи ECTS.

Учбові матеріали з усіх дисциплін, що вивчаються, розміщені на сайті кафедри : робочі програми з календарними планами, розклад практичних занять і лекцій, графіки відпрацьовування, методичні вказівки, матеріали для самостійної підготовки студентів до практичного заняття, презентації лекцій, відеофільми.

Лекції і практичні заняття на кафедрі проводяться з використанням мультимедійного устаткування і виконані в редакторі Power Point. Викладачами кафедри створені друкований і електронний варіанти матеріалів методичного забезпечення учбового процесу.

Під керівництвом зав. кафедри професора Проценко О. С. співробітниками кафедри виданий посібник із загальної патоморфології, який було рекомендовано Міністерством освіти і науки України як науковий посібник для студентів вищих учбових закладів (Проценко О. С., Ремньова Н. О., Шерстюк С. О., Плітень О. М., Сидоренко Р. В. Загальна патоморфологія. Навчальний посібник. – Х.: ХНУ, 2011. – 196 с.).

На кафедрі створена галерея повчальних плакатів, присвячена великим гістологам і анатомам та їх внеску у розвиток медичної науки українською та англійською мовами. Під керівництвом зав. курсу «Гістологія, цитологія і ембріологія» доц. Падалко В. І. були створені більше 120 плакатів, призначених для ознайомлення студентів з історією великих відкриттів в медицині.

У рамках цієї роботи співробітниками кафедри був створений Інтернет-ресурс «Епоніми в гістології» (www.histology-kharkiv.esy.es), присвячений великим ученим в цій області, чиї імена стали прозивними і дали назву науковим відкриттям.

На кафедрі проводиться робота з розробки та впровадження в учбовий процес інноваційних підходів до проведення освітнього процесу (онлайн-консультації для студентів, обговорення зі студентами різних питань в

голосовому і текстовому чаті, дистанційний контроль підготовки студентів до ліцензійного іспиту КРОК 1).

На кафедрі проводиться впровадження системи E-learning, яка припускає змішану (blended) форму навчання. На базі платформи Moodle розроблений дистанційний курс з дисципліни «Гістологія, цитологія та ембріологія» для студентів 1 та 2 курсів, який використовується також для підготовки до ліцензійного іспиту КРОК 1.

Програми дистанційного навчання розробляються також з дисциплін «Патологічна анатомія», «Патологічна фізіологія», «Судова медицина» і «Секційний курс». Застосування цих програм в учбовому процесі дозволяє підвищити ефективність підготовки майбутніх лікарів.

В процесі учбової діяльності на кафедрі студенти мають можливість ознайомитися з роботою сучасного лікувально-діагностичного устаткування, що є у розпорядженні кафедри.

Студентам надана можливість вивчати техніку проведення розтину трупа померлої людини, отримувати навички аналізу отриманих даних і заповнення протоколу розтину безпосередньо в умовах патологоанатомічного відділення клінічної бази кафедри, отримуючи вже на етапі навчання безцінний клінічний і практичний досвід.

К. мед. н., доцент Ремньова Наталія Олексіївна зі студентами

Особлива увага в процесі учбової діяльності приділяється підготовці студентів до ліцензійного тестового іспиту КРОК 1. Проводиться робота з удосконалення тестового контролю знань. Викладачі кафедри створили банк тестових завдань з усіх дисциплін, що вивчаються на кафедрі, для тренінгового тестування при підготовці до модульних контрольних робіт і ліцензійного іспиту КРОК 1. В процесі цієї підготовки здійснюється розбір тестових завдань банку тестів із застосуванням спеціально розробленого для медичного факультету програмного забезпечення, комп'ютерних класів і мультимедійного обладнання, Інтернет-систем дистанційної підготовки і контролю рівня знань, очного і онлайн-консультування викладачами з питань підготовки до КРОК.

Кафедра створює і використовує в учбовій роботі музей макропрепаратів з патологічної анатомії людини. Колекція музею представлена наступними розділами: патологія клітини, запалення, порушення кровообігу, пухлини, інфекційні захворювання, патологія кровоносної і серцево-судинної систем, патологія легенів, патологія шлунково-кишкового тракту, патологія сечостатевої системи, генетична і дитяча патології. Частина колекції музею була подарована кафедрою патологічної анатомії ХМАПО.

Музей кафедри має унікальну колекцію препаратів з інфекційних захворювань, що зокрема демонструють морфологію черевного тифу та дифтерії. У музеї широко представлені препарати множинних вроджених вад розвитку. Особливий розділ складає серцево-судинна патологія (більше 120 препаратів), серед яких є препарати серця зі штучними клапанами. У музеї широко представлена колекція онкоморфології (понад 150 препаратів), серед яких є пухлини матки велетенських розмірів, пухлини яєчників.

В ході учбової діяльності викладачами дисциплін кафедри здійснюється підготовка студентів для участі у Всеукраїнських олімпіадах, конкурсах, конференціях, з'їздах.

Дипломи студентів-призерів олімпіади з патоморфології 2015 року

ДИСЦИПЛІНИ КАФЕДРИ

На кафедрі загальної та клінічної патології проводиться навчання студентів українською та англійською мовами з п'яти навчальних дисциплін:

- ⇒ **Гістологія, цитологія та ембріологія.** Учбова дисципліна викладається студентам 1 і 2 курсів. Завідувач курсу кандидат біол. наук, доцент Падалко Володимир Ілліч. Викладачі дисципліни (українська мова навчання): канд. мед. наук, доцент Шаповал Олена Володимирівна, асистент Айдарова Вікторія Сергіївна, асистент Павлова Ольга Олександрівна. Викладачі дисципліни (англійська мова навчання): канд. мед. наук, доцент Чумак Любов Ігорівна, асистент Ата Мохамед Аббас Мохамед, асистент Вишневська Ірина Русланівна, асистент Комаромі Наталя Анатоліївна.
- ⇒ **Патологічна анатомія.** Дисципліна вивчається студентами на 3 курсі. Завідувач курсу доктор мед. наук, професор Проценко Олена Сергіївна. Викладачі дисципліни (українська мова навчання): канд. мед. наук, доцент

Омельченко Володимир Федорович, асистент Грицай Алла Олегівна, асистент Сакал Віталій Віталійович, асистент Титов Євгеній В'ячеславович. Викладачі дисципліни (англійська мова навчання): асистент Якименко Аліна Сергіївна, асистент Гайдабрус Андрій Володимирович, асистент Кудрявцев Олександр Олександрович.

- ⇒ **Патологічна фізіологія.** Учбову дисципліну вивчають студенти 3 курсу. Завідувач курсу канд. мед. наук, доцент Ремньова Наталія Олексіївна. Викладачі дисципліни (українська мова навчання): канд. мед. наук Козлова Тетяна Владиславівна, асистент Боброва Владислава Максимівна, асистент Кремень Василь Олександрович. Викладачі дисципліни (англійська мова навчання): канд. мед. наук, асистент Жемела Ольга Дмитрівна, асистент Амельченкова Євгенія Вікторівна, асистент Кирилюк Людмила Анатоліївна, асистент Будьонний Олександр Павлович, асистент Виглазова Ольга В'ячеславівна.
- ⇒ **Судова медицина, медичне законодавство.** Викладається студентам 4 курсу. Завідувач курсу канд. мед. наук, доцент Сокол В'ячеслав Костянтинович. Викладачі дисципліни(українська мова навчання): канд. мед. наук, доцент Хижняк Володимир Володимирович, асистент Лінник Алла Сергіївна. Викладачі дисципліни (англійська мова навчання): канд. мед. наук, доцент Губін Микола Володимирович, канд. мед. наук, доцент Каплуновський Петро Анатолійович.
- ⇒ **Секційний курс.** Вивчається студентами 5 курсу. Завідувач курсу доктор мед. наук, професор Проценко Олена Сергіївна, яка викладає дисципліну студентам україномовної форми навчання. Викладач дисципліни (англійська мова навчання): асистент Кулікова Дар'я Олександрівна.

МЕТОДИЧНА РОБОТА КАФЕДРИ

Кафедра має власні розробки методичного матеріалу з усіх курсів, що викладаються; і кількість власних розробок навчально-методичних матеріалів постійно поповнюється. З усіх дисциплін кафедри розроблені пакети методичного забезпечення, що включають робочі програми, календарно-

тематичні плани, методики оцінювання знань і умінь студентів, методичні рекомендації до практичних занять і для самостійної роботи студентів, інструкції для студентів з навчання в умовах Болонського процесу, бази тестових і ситуаційних завдань для поточного та підсумкового модульного контролю знань і умінь студентів, контрольні питання і списки рекомендованої літератури, тексти і мультимедійні презентації лекцій та ін.

Кафедра регулярно публікує методичні рекомендації і навчальні посібники з метою підвищення рівня забезпечення студентів учбовою і методичною літературою з усіх дисциплін, що вивчаються. У навчально-методичних виданнях кафедри презентовані результати наукової роботи кафедри, які впроваджуються в учбовий процес.

Результатом методичної роботи кафедри є підготовка колективом 1 підручника з грифом МОН України, 5 монографій, 68 навчальних посібників, 57 навчально-методичних посібників і методичних рекомендацій, у тому числі 26 – англійською мовою.

У поточному навчальному році викладачами кафедри були підготовлені, допрацьовані і надруковані 38 навчально-методичних посібників, 18 з них для російськомовних студентів, 20 – для студентів англomовної форми навчання. Особливу увагу було приділено розробці робочих зошитів з анатомії людини та патоморфології. Підготовлені посібники і методичні рекомендації для студентів англomовної форми навчання: альбом – робочий зошит до модулю 1 з анатомії людини і комплект методичні рекомендації/альбом – робочий зошит до модулю 3 з гістології. Допрацьований комплект навчально-методичних посібників з курсів загальної та спеціальної патологічної анатомії та патологічної фізіології українською та англійською мовами.

Перероблені і доповнені методичні рекомендації і альбоми – робочі зошити з дисципліни «Гістологія, цитологія та ембріологія»; підготовлено до друку набір флеш-карт до модулю №2 «Загальна гістологія».

Всі навчально-методичні посібники, підготовлені кафедрою, затверджені і рекомендовані до використання в учбовій роботі навчально-методичною комісією університету.

Викладачі кафедри створюють і використовують у викладацькій роботі електронні варіанти матеріалів методичного забезпечення учбового процесу, у тому числі електронні наочні посібники для практичних занять.

Ведеться робота з удосконалення власного сайту кафедри, де доступні інформаційні, учбові і методичні матеріали з усіх дисциплін кафедри: робочі учбові програми, приклади завдань для підсумкових занять. Інформація на сайті регулярно оновлюється.

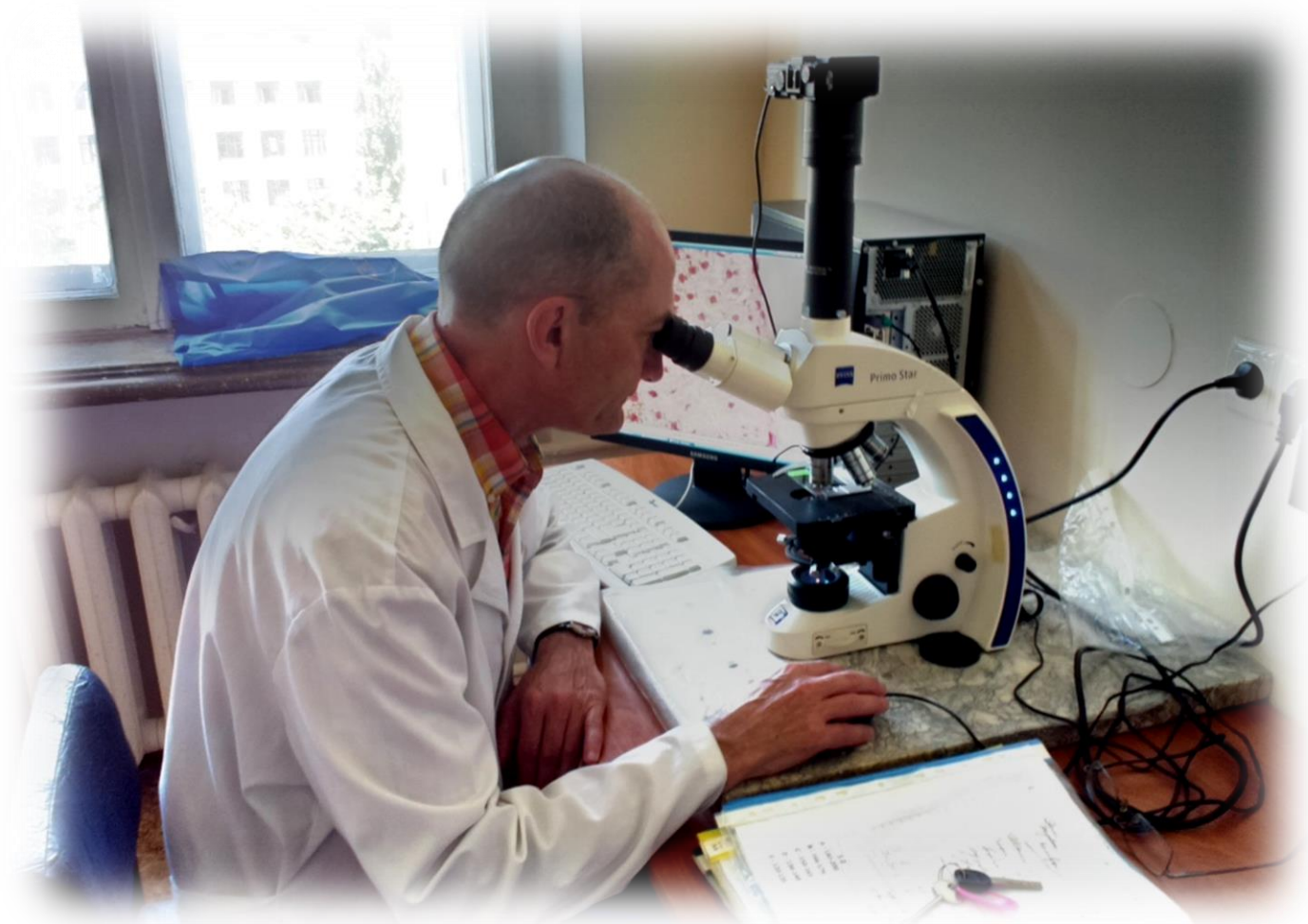
На кафедрі регулярно проводяться методичні наради і семінари для викладачів. Зав. кафедри приймає активну участь в науково-практичних і

методичних нарадах і семінарах, у тому числі всеукраїнських, організовує роботу з підвищення методичного рівня викладання дисциплін кафедри.

НАУКОВА РОБОТА КАФЕДРИ

Наукова робота кафедри загальної і клінічної патології є важливою частиною її діяльності. Співробітники кафедри є визнаними науковими фахівцями не лише на території України, але й за кордоном.

Канд. біол. наук, доцент Падалко В. І. за роботою

На кафедрі загальної та клінічної патології проводяться наукові дослідження у рамках науково-дослідних програм, які входять в координаційний

план пріоритетних напрямів наукових досліджень, затверджених Міністерством охорони здоров'я України: № 01054002760 «Патологічна анатомія окремих систем плодів і новонароджених від матерів з ускладненою вагітністю», № 0110U001805 «Патоморфологічні особливості формування плоду і новонародженого під впливом патології матері», № 0105U000895 «Вивчення гетерогенності метаболічних і імунних порушень і проведення їх корекції до та після тимектомії у пацієнтів з міастенією» і № 0103U004282 «Нові технології в комплексному лікуванні цукрового діабету».

Основними напрямками наукових досліджень кафедри загальної та клінічної патології є вивчення наступного профілю проблем :

- ⇒ Патоморфологічні особливості гепатобіліарної системи і підшлункової залози плодів і новонароджених від матерів із залізодефіцитною анемією, еклампсією і цукровим діабетом.
- ⇒ Патоморфологічні особливості тимусу пацієнтів з генералізованою міастенією.
- ⇒ Патоморфологічні особливості імунної відповіді у пацієнтів з аутоімуними захворюваннями.

Спільно зі співробітниками клінічної бази кафедри ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В. Т. Зайцева НАМНУ» був проведений ряд комплексних наукових досліджень і виконана морфологічна частина завдання:

- ⇒ Патоморфологічні особливості резекційного краю печінки при дисекції різними хірургічними техніками.
- ⇒ Патоморфологічні особливості гепатобіліарної системи хворих з жовчними свищами різних термінів давності від початку захворювання.
- ⇒ Патоморфологічні особливості ілеоцекального сегменту в якості замісного резервуару шлунку після гастректомії.
- ⇒ Морфологічні особливості змін тканин і мезотелію очеревини після санації черевної порожнини при гострому розлитому перитоніті.
- ⇒ Патоморфологічні особливості судинного компонента резекційного краю печінки після використання апаратів височастотного електрохірургічного зварювання.
- ⇒ Патоморфологічні особливості компонентів стінки вен після корекції варикозної хвороби різними хірургічними техніками.

- ⇒ Морфологічні особливості періпузирного інфільтрату, тканин і мезотелію очеревини у хворих з ускладненим гострим деструктивним холециститом.
- ⇒ Патоморфологічні особливості ураження парапанкреатичної клітковини і клітковини заочеревинного простору у хворих з гострим субтотальним гнійним і аутоімунним панкреатитом.

Доктор мед. наук, проф. Проценко О. С. і к. мед. н., доценти Ремньова Н. О. та Омельченко В. Ф. на клінічній базі кафедри

Спільно з ДУ «Інститут патології хребта і суглобів імені проф. М. І. Ситенка НАМНУ» проводиться дослідження на тему: «Вивчити особливості патогенезу транзиторного болю в спині при циркадних ритмах». Дослідження є фрагментом науково-дослідної роботи «Дослідити поширеність транзиторного болю в спині серед викладачів і науковців в місті Харкові». Мета дослідження – вивчити поширеність і особливості проявів транзиторного болю в спині серед співробітників наукових і вищих учбових закладів і студентів в місті Харкові.

Терміни виконання: з 2011 року по теперішній час. Науковий керівник професор М. О. Корж. Співвиконавець: кафедра загальної та клінічної патології медичного факультету. Співробітниками кафедри виконана робота з розробки анкети для опитування співробітників наукових і вищих учбових установ. Мета анкетування – з'ясувати причини транзиторного і постійного болю в спині, який не пов'язаний з патологією хребта, і розробити рекомендації з його профілактики і лікування. Співробітниками кафедри було також проведено опитування серед викладачів, наукових співробітників, а також студентів і службовців (контрольна група) в різні пори року.

На кафедрі загальної та клінічної патології було виконано і захищено 2 докторських і 2 кандидатських дисертації. На сьогодні на кафедрі заплановано виконання 2 кандидатських дисертацій.

Результати власних наукових досліджень співробітників кафедри опубліковані в 5 статтях в наукових журналах, які мають імпакт-фактор і входять до зарубіжних наукометричних баз; в 135 статтях у вітчизняних спеціалізованих виданнях; в 42 статтях в інших виданнях. Інноваційні підходи в наукових дослідженнях підтверджені 11 патентами і авторськими свідоцтвами.

Співробітниками кафедри виданий посібник із загальної патоморфології, який був рекомендований Міністерством освіти і науки України як науковий посібник для студентів вищих учбових закладів (Проценко О. С., Ремньова Н. О., Шерстюк С. О., Плітень О. М., Сидоренко Р. В. Загальна патоморфологія. Навчальний посібник. – Х.: ХНУ, 2011. – 196 с.). Також, співробітниками кафедри видані 5 монографій і 57 методичних рекомендацій для студентів з курсів патофізіології, патоморфології, гістології, судової медицини і секційного курсу. Видано монографію Падалко В. И., Божков А. И. Старение как проявление метаболической адаптации организма. – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2015. – 212 р.

Співробітниками кафедри підготовлений довідковий посібник «Лабораторні тести і діагностичні процедури», рекомендований МОН України для студентів внз IV рівня акредитації; укладачі: Белозьоров І. В., Проценко О. С., Ремньова Н. О. Посібник виданий англійською мовою; російськомовний варіант поданий в друк у видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна.

З доповідями за результатами власних наукових досліджень співробітники кафедри взяли участь в 38 конференціях, з'їздах, симпозіумах та наукових форумах.

Членами наукового студентського гуртка і співробітниками кафедри було організовано і проведено 12 науково-практичних студентських конференцій, в ході яких студенти докладали результати власних наукових досліджень.

Нині продовжує розширюватися і поповнюватися заснований кафедрою музей патоморфології людини. На сьогодні він розташовується в окремому приміщенні і налічує більше 600 макропрепаратів та понад 5000 мікропрепаратів.

Кращі студенти факультету беруть активну участь в науковій діяльності, яка проводиться працівниками кафедри, виконують наукові дослідження, закріплюючи теоретичні знання з анатомії людини і вивчаючи при цьому техніку проведення розтину трупа людини, що померла, аналізу отриманих даних і заповнення протоколу розтину. Ці студенти відвідують науковий студентський гурток, який працює при кафедрі.

Наразі йде робота із створення нових експонатів для музею патологічної анатомії з подальшим обговоренням теоретичних питань із захворювань, що вивчаються. На засіданнях гуртка розглядаються питання, що стосуються найцікавіших тем морфології, гістології, цитології і ембріології, анатомії людини.

Студенти вивчають морфологічні особливості змін органів плодів при різних патологіях матері. Розглядалися питання етіопатогенезу, клініко-лабораторної діагностики, морфологічних проявів захворювань. Особливий інтерес серед студентів викликає онкопатологія. У СНТ активно беруть участь не лише україномовні студенти, але й вихідці з далекого і ближнього зарубіжжя.

У 2015 році кафедрою розпочата робота над новою науковою темою «Патологічна анатомія імунної системи людини під впливом аутоімунних захворювань». Ця тема дозволить досліджувати механізми розвитку аутоімунних захворювань, вивчити особливості їх патогенезу та патоморфологічні особливості різних захворювань імунної системи людини. Проводиться вивчення літературних джерел з обраної тематики; розпочато набір матеріалу за новою науковою темою.

До 20-річного ювілею кафедри співробітниками підготовлено до друку видання «Кафедра загальної та клінічної патології: від витоків до сучасності». Публікація запланована у видавництві ХНУ імені В. Н. Каразіна на квітень 2016 року.

КЛІНІЧНА БАЗА КАФЕДРИ

Одним з головних принципів кредитно-модульної системи є збільшення об'єму самостійної роботи студентів. Практична робота на клінічній базі має велике мотивуюче значення для студентів.

Клінічною базою кафедри загальної і клінічної патології є ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В. Т. Зайцева НАМНУ», одна з найстаріших медичних установ України, багатопрофільний хірургічний науково-практичний центр, відомий як в Україні, так і за кордоном. Спільна робота кафедри з інститутом проводиться в приміщеннях патологоанатомічного відділення на основі договору про співпрацю.

На базі патологоанатомічного відділення інституту загальної та невідкладної хірургії студенти відпрацьовують практичні навички з тих дисциплін, які вивчаються на кафедрі. На практичних заняттях викладачі і студенти активно користуються медичним устаткуванням, технічними засобами навчання, наочними посібниками і морфологічним матеріалом. На цій клінічній базі студенти мають унікальну можливість бути присутніми на розтинах і вивчати морфологічні особливості органів і тканин при різних видах патології.

Практичні заняття на клінічній базі закріплюють теоретичні знання і розвивають клінічне мислення. Студенти навчаються аналізувати причини, механізми розвитку і морфологічні прояви багатьох захворювань. Отримані знання і навички застосовуються в подальшому навчанні і професійній діяльності для вирішення клінічних проблем.

Студенти молодших курсів у позанавчальний час відвідують клінічну базу кафедри і беруть участь в роботі лікарів-патологоанатомів. Студенти старших курсів присутні та приймають участь при проведенні розтинів померлих під керівництвом співробітників кафедри і лікарів-патологоанатомів. Члени студентського наукового гуртка з патоморфології беруть активну участь в наукових дослідженнях, які проводяться на клінічній базі кафедри.

Клінічна робота кафедри загальної та клінічної патології проводиться співробітниками кафедри і студентами у рамках курсів патоморфології і патофізіології на базі патологоанатомічного відділення інституту загальної та невідкладної хірургії.

Співробітники кафедри загальної та клінічної патології на клінічній базі проводять і консультують розтини, а також досліджують біопсійний матеріал пацієнтів клініки інституту.

Співробітники кафедри загальної та клінічної патології спільно із співробітниками інституту беруть участь в семінарах, клінічних, патологоанатомічних і науково-практичних конференціях, роботі експертних комісій, консилиумів, медичних рад, а також планують і проводять науково-дослідні роботи і розробляють навчально-методичні посібники.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ

Адреса: 61077, м. Харків, пл. Свободи, 6, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, медичний факультет, кафедра загальної та клінічної патології, ауд. № 594

Сайт: <http://pat-anatomy.univer.kharkov.ua>

Електронна пошта: olena_protzenko@ukr.net

Телефон кафедри: +38 (057) 707 - 56 – 25

На мапі: <https://goo.gl/maps/1wpV6b6mqME2>